

Priopćenje za javnost znanstvenica i znanstvenika Instituta za etnologiju i folkloristiku u povodu neizdavanja dopusnice Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu za pokretanje Rodnih studija

Mi, dolje potpisani, znanstvenice i znanstvenici Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu želimo izraziti zabrinutost zbog uglavnom površnih, neargumentiranih i nestručnih rasprava koje se vode u javnosti, a vezano za najavu pokretanja Rodnih studija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Posebice nas zabrinjavaju okolnosti i način na koji je uskratno dopusnice Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih za pokretanje Rodnih studija dovedena u pitanje autonomija sveučilišne institucije i njezine legitimne procedure.

Još ranih osamdesetih godina prošloga stoljeća na mnogim sveučilištima u svijetu započinju, prvo feministički i ženskostudijski programi, a zatim i rodna istraživanja i studiji sa do danas bogatom znanstvenom produkcijom. U fokusu im je društvena konstrukcija roda i značenje koje ona ima za pojedince, društvene skupine i (nacionalne) zajednice. Naime, istraživanja roda nerijetko su povezana s pitanjima identiteta, s naglaskom na marginalizirane, manjinske, potlačene ili ugnjetavane zajednice. Suvremeni intersekcijski pristup u tim istraživanjima posebice naglašava isprepletenost etniciteta, klase, rase, vjere, dobi, itd. Time pridonosi kompleksnijem razumijevanju sinergije patrijarhalne i (neo)liberalne agende za održavanje odnosa moći, nejednakosti i *statusa quo*, utječe na promjene u pravosudnim, ekonomskim i političkim praksama demokratskih zemalja i uvodi rodnu perspektivu u mnoge javne politike.

Institut za etnologiju i folkloristiku je jedna od prvih znanstvenih institucija u Republici Hrvatskoj čiji su suradnici započeli s istraživanjem povijesnih i društvenih fenomena kroz prizmu roda i izvedbi rodni uloga u običajnoj i svakodnevnoj praksi. Prateći intelektualnu tradiciju sociokritičkog djelovanja znanstvenica naše discipline moguće je ustanoviti ishodišta rodni istraživanja, počevši od ženskog autorstva radićevske etnografije (Kata Jajnčerova, sestra Antuna Radića), preko sociologije i antropologije obitelji (Vera Stein Erlich), analize mizoginih motiva usmene književnosti (akademkinja Maja Bošković-Stulli), etnologije svakodnevice i studija zadruge (Dunja Rihtman-Auguštin), feminističke historiografije (Lydia Sklevicky) do interdisciplinarnih istraživanja posljednjih trideset godina u kojima sudjeluju – u manjem ili većem opsegu – gotovo sve suradnice Instituta. Okrenutost tradiciji i baštini, ritualima te simboličkim praksama, baš kao i suvremenim fenomenima, nagnala je mnoge od nas da prepoznaju rodno uvjetovane oblike reprodukcije društvenosti, ali i otklone i otpore, pa čak i tradicijsko poznavanje nebinarnog "trećeg roda". Danas je Institut, između mnogih svojih znanstvenoistraživačkih kvaliteta, svjetski prepoznat i kao mjesto obrazovanja i suradnje jer već sedamnaest godina zaredom suorganizira međunarodni poslijediplomski seminar *Feminizmi u transnacionalnoj perspektivi*. Ovaj seminar ukazuje na nužnu povezanost rodni, okolišni i postkolonijalni studija u traženju alternativni modela globalnog održivog razvoja.

Želimo se osvrnuti i na manipulacije pojmom „rodne ideologije“ s ciljem političkog zadiranja u institucionalnu i akademsku autonomiju, koja je u *Nacionalnom planu za oporavak i otpornost 2021.-2026.* navedena kao jedan od glavnih preduvjeta za reformu i jačanje kapaciteta javnog znanstveno-istraživačkog sektora. Svjetonazorske premise pojedinih političkih opcija ne mogu i ne smiju sprječavati, cenzurirati i reducirati autonomiju znanstvenoistraživačkog djelovanja javni znanstveni i obrazovni institucija te pojedina koji u njima rade. Za nas kao humanističke znanstvenice i znanstvenike posebno je problematično što se konstruktom „rodne ideologije“ znanstvena istraživanja koja dovode u pitanje esencijalistička i naturalistička razumijevanja roda diskreditiraju kao „ideološka“. Stoga vjerujemo da će Filozofski fakultet, nakon što se razriješe nejasnoće oko eventualni proceduralni propusta, u kratkom roku dobiti dopusnicu za pokretanje Rodni studija.

Kao jedinstveno središte etnoloških, kulturnoantropoloških, folklorističkih, etnomuzikoloških i srodnih znanstvenih istraživanja s težištem na inter- i transdisciplinarnim kritičkim istraživanjima kulture, našim Statutom omogućeno nam je ekspertno i javno djelovanje. S obzirom na to, kao i na dugogodišnje znanstvenoistraživačko bavljenje rodnim temama te na naše iskustvo sudjelovanja u postupku izbora kandidata i kandidatkinja u interdisciplinarnom polju rodnih studija, rado ćemo izaći u susret nadležnom ministarstvu sa stručnom procjenom kvalitete ove vrste programa i studija.

Zagreb, 15. srpnja 2024.

dr. sc. Tea Škokić

dr. sc. Renata Jambrešić Kirin

dr. sc. Suzana Marjanić

dr. sc. Marijana Hameršak

dr. sc. Romana Pozniak

Mirna Tkalčić Simetić

dr. sc. Ana-Marija Vukušić

dr. sc. Sanja Đurin

dr. sc. Iva Pleše

dr. sc. Naila Ceribašić

dr. sc. Orlanda Obad

dr. sc. Nataša Polgar

dr. sc. Ivana Štokov

dr. sc. Bojan Mucko

dr. sc. Jelena Ivanišević

Dora Dunatov

dr. sc. Maja Pasarić

dr. sc. Melanija Belaj

dr. sc. Iva Niemčić

dr. sc. Petar Bagarić

dr. sc. Marina Blagaić Bergman